

Bakı: qədimliklə müasirliyin ahəngdar vəhdəti

Ə. Əliyev

Xəbər verildiyi kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, aparıcı global şəhərsalma prinsipləri nəzərə alınaraq, planlı və sistemli inkişafı təmin etmək məqsədilə Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsində Bakının Baş Planı hazırlanıb və aidiyyəti dövlət orqanları ilə razılaşdırılaraq 30 dekabr 2023-cü il tarixində Nazirlər Kabinetinin Qərarı ilə təsdiq edilib.

Bakı bu gün Şərqlə Qərbin mədəni dəyərlərini özündə birləşdirən böyük mədəniyyət mərkəzidir. Qədim şəhər həm də müxtəlif din, dil və mədəniyyətlərin vəhdət təşkil etdiyi ecazkar bir məkandır. Onilliklər boyunca həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf paytaxtın mədəni simasına da yeni çalarlar gətirib: yastıyapalaq damlar və plansız “gecəqondu”lar sökülür. Müasir Bakıya, doğru olaraq, “göydələnlər” şəhəri də deyirlər. Paytaxtın “Alov qüllələri” də mavi gözlü Xəzər, əsrlərin yadigarı Qız qalası kimi Bakının rəmzinə çevrilib.

Dövlətimizin başçısının dediyi kimi, paytaxtımızın siması gündən-günə dəyişir: “Bakı bu gün dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir. Bunu təkcə biz de-mirik. Bunu, demək olar ki, Bakıya gələn bütün qərəzsiz xarici qonaqlar deyir. Sözünl əsl mənasında, Bakı parlayan bir ulduzdur. Biz paytaxtımızı parklar, bağlar, ictimai zonalar şəhərinə çevirmişik. İndi yadınıza salın, əvvəlki dövrlərdə qanunsuz tikilmiş, bir-birinin içinə girmiş binalar həm orada yaşayanlara, həm də şəhər əhalisinə nə qədər əziyyət verirdi. İndi biz təmizlənmiş və sakinləri köçürülmüş yerlərdə ictimai zonalar yaradırıq, orada binalar tikilmir”.

Paytaxtın memarlıq simasına qayğıkeş münasibətdən bəhs edərkən ilk növbədə yadıma 2013-cü ildə burada baş verən qeyri-adi hadisə düşür. O zaman Füzuli küçəsindəki 39 saylı bina yolun genişləndirilməsi ilə əlaqədar olaraq təxminən 10 metr geriyə sürüşdürüldü. Sökülməsinə qıyılmadı, çünki 1908-ci ildə neft maqnatları olan Hacinski qardaşlarının tikdirdiyi həmin bina tarixi memarlıq əhəmiyyəti daşıyır. Bakının hər bir memarlıq elementinə böyük önəm verən Prezident İlham Əliyev tarixi əhəmiyyətli tikilinin qorunması ilə bağlı tapşırıqlarını verdi və beləliklə də, “Hacinski qardaşlarının evi” öz tarixi görkəmində qorunub saxlandı. Həmin yerdəyişmə prosesini ölkə rəhbərinin şəxsən izləməsi paytaxtın tarixi simasının qorunmasına çox böyük həssaslıqla yanaşıldığına daha bir sübutdur.

Bakı göz önündə yenilənir, daha da gözəlləşir. Dövlət başçısının vurğuladığı kimi, dənizkənarı bulvar 3 kilometrə 16 kilometrə uzadılaraq böyük bir ictimai zonaya çevrilib. Heydər Əliyev Sarayının arxasında, sözünl əsl mənasında, gözəl park yaradılıb. Azərbaycan Milli Dram Teatrının arxasındakı “Sovetski” adlandırılan ərazidəki biabırçı mənzərə aradan götürülüb. Dövlət Bayrağı və Fəvvarələr meydanları, “Ağ şəhər”, Bakı Şəhər Zooloji parkı, xiyabanlar və daha neçə-neçə gözəl məkan əsl istirahət və estetik zövq ünvanına çevrilib. Şəhərin aqşam “kaleydoskop”u göz-könül oxşayır...

Yeni Baş Plan qarşısındakı 20 il ərzində paytaxtın əsas inkişaf prioritetlərini özündə əks etdirir. O cümlədən, dayanıqlı şəhər mühiti, mədəni və tarix-memarlıq irsinin qorunması və ərazilərin abadlaşdırılması tədbirlərini özündə ehtiva edir.

Xatırladaq ki, ilk dəfə Bakının Baş planı 1898-ci ildə tərtib olunub. O vaxtdan indiyədək paytaxtın 4 baş planı hazırlanıb. Sonuncu 1986-cı ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin qərarı ilə təsdiqlənib. Həmin sənəd 2005-ci ilə qədər olan dövrü əhatə edib. 2007-ci ildə “Böyük Bakının regional inkişaf planı”nın hazırlanmasına başlanılmasını nəzərə almasaq, sonrakı dövrdə yeni Baş plan olmayıb. Yaxşı haldır ki, bu, şəhərin ümumi simasına müəyyən xələl gətirsə də, tarixi memarlıq irsinə ziyanı olmayıb. Abidələr qorunub, yeniləri ucaldılıb, müasir üslubda gözəl binalar tikilib.

Yeni Baş Planın layihəsini Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sifarişi ilə Almaniyanın beynəlxalq şəhərsalma şirkəti hazırlayıb. Bakı Dövlət Layihə İnstitutu və digər müvafiq yerli strukturlar da bu işə cəlb edilib. Paytaxtın Mərkəzi Planlaşdırma Rayonunun yaradılması nəzərdə tutulur ki, bundan da məqsəd təklif olunan ərazi üzrə konkret tikinti norma və qaydalarının tətbiq edilməsi ilə mərkəzi Bakının öz tarixi hüdudları daxilində ahəngdar inkişafının təmin olunmasıdır. Mərkəzi Planlaşdırma Rayonunun Xüsu-si mühafizə zonası tarixən formalaşmış sxemə malik, memarlıq və qədim abidələrin toplam yerləşdiyi, habelə əhalinin daha çox istirahət, əyləncə və xidmət məkanı kimi istifadə etdiyi ərazidir. Bu zona sözügedən rayonun əsasını təşkil edən mühüm planlaşdırma elementidir.

Baş Planın əsas konseptual sütunları olan “Hibrid Yaşıl Dəhlizlər”ə aid funksiyalara şəhərin müxtəlif hissələrini birləşdirməklə piyada gəzintilərini və velosiped istifadəsini təşviq etmək, yaşıllıqları genişləndirmək və əlavə “yaşıl” istirahət zonaları yaratmaq daxildir.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyevin fikrincə, yeni şəhər planı reallaşdırılan zaman müəyyən tikililərin sökülməsinə də getmək lazım gələcək ki, bu da xeyli büdcə vəsaiti tələb edir. Axı, bu gün Bakıda sökülməli olan xeyli sayda çoxmənzilli köhnə binalar var. Söküləcək binaların yerində yeni binalar tikiləndə geniş

ara mäsafəsi, digər infrastrukturla baęlı çətinliklər ola bilər. Odur ki, daha optimal həll variantları işlənməli və icra prosedurunun maksimum aęrısız keçməsi üçün səmərəli yollar tapılmalıdır.

Hazırda paytaxtımızda gur inkişaf meyli hiss olunmaqda, şəhər meqapolisə çevrilməkdədir. Amma unutmayaq ki, Bakının qədim simasının qorunması da olduqca vacibdir. Baş şəhərin özünəməxsus siması qədimliklə müasirliyin unikal vəhdəti sayəsində formalaşır.